

Ćwiczenia artykulacyjne - wymowa samogłosek

Ćwiczenia artykulacyjne to przede wszystkim prawidłowe wymawianie pojedynczych głosek i ćwiczenia w wypowiedzianiu tekstów.

Samogłoski pojawiają się w mowie dziecka najwcześniej /1-2 rok życia- samogłoski ustne: **a, o, u, i, y, e**; 2-3-rok życia- samogłoski nosowe: **e, a** /.

Najważniejszą ich cechą jest to, że słyhać je jako pojedyncze, dźwięczne głoski. Można przedłużać ich artykulację. Mają wysoką głośność /wyższą niż w przypadku spółgłosek /i dlatego słyszymy je wyraźniej.

Samogłoski pełnią bardzo ważną rolę w języku polskim, na nich opiera się nasza mowa.

Funkcje samogłosek:

- angażują prawą półkulę mózgu, czyli tę odpowiedzialną za myślenie globalne,
- stanowią ośrodek sylaby /w j. polskim jest to zawsze samogłoska/,
- są nośnikami akcentu /mocniejsze wymówienie jednej sylaby/,
- za ich pomocą możemy wyrażać uczucia i emocje.

Warunkiem pięknej mowy jest staranna i wyrazista wymowa samogłosek.

Wszystkich Rodziców, którzy pragną, aby ich dziecko posługiwało się pięknym językiem ojczystym, zachęcam do wspólnych zabaw samogłoskami.

Przed rozpoczęciem ćwiczeń należy przeprowadzić krótką „rozgrzewkę” narządów mowy /warg, języka, żuchwy/.

Dobrze jest wykonywać je przed lustrem, aby kontrolować prawidłowy układ narządów mowy.

Głoska A- język układamy płasko, swobodnie na dnie jamy ustnej, wargi otwieramy dość szeroko, żuchwę opuszczamy jak przy głębokim wdechu ustami.

Głoska E- język przesuwamy do przodu, wargi spłaszczamy, kąciki ust cofamy jak do uśmiechu.

Głoska O- język cofamy i uwypuklamy, wargi wysuwamy do przodu i zaokrąglamy.

Głoska U- język cofamy, wargi wysuwamy do przodu tak, aby szpara ust utworzyła otwór jak przy gwizdaniu.

Głoska I- język układamy z przodu, a jego grzbiet zaokrąglamy; wargi rozciągamy i spłaszczmy tak, aby przywierały do łuków zębowych z jednoczesnym oddaleniem od siebie kącików ust; szparę ust układamy w pozycji najwęższej.

Głoska Y- język układamy z przodu, a jego grzbiet zaokrąglamy; wargi rozciągamy i delikatnie spłaszczamy.

/Na tej stronie internetowej mogą Państwo sprawdzić poprawność artykulacji samogłosek
<https://www.youtube.com/watch?v=W5F3IAHYpg8/>

Propozycje zabaw

Jaka to samogłoska ?

Układamy usta w sposób charakterystyczny dla danej samogłoski; dziecko zgaduje o jaką samogłoskę chodzi i wymawia ją głośno.

Wymawiamy samogłoski

Wymawiamy samogłoski ustne, najpierw staccato (oddzielnie), a potem legato (płynnie).

Następnie prosimy dziecko o dokładne powtórzenie ćwiczenia.

a.....a.....a.....aaaaaa,

o.....o.....o.....oooooo,

u.....u.....u.....uuuuuu,

e.....e.....e.....eeeeee,

y.....y.....y.....yyyyyy,

i.....i.....i.....iiiiiiii.

Kolejne ćwiczenie wykonywane jest w podobny sposób, samogłoski: a.....o.....u.....e.....y.....i
wymawiane są staccato, a potem legato: aouyei.

Wymawiamy opozycyjne pary samogłosek najpierw powoli, potem coraz szybciej, ale nadal bardzo wyraźnie:

oe oe oe

ai ai ai

ue ue ue

au au au

ui ui ui

oy oy oy

Kto dłużej?

Wymawianie samogłosek- pomiar czasu trwania /pamiętajmy o głębokim wdechu nosem oraz wyraźnej artykulacji/.

Wyrażanie emocji

Samogłoski przyporządkowane są do różnych sytuacji w życiu dziecka; za ich pomocą możemy przekazywać różne emocje;

O – zdziwienie, strach, złość

E - dezaprobata, płacz

A - zaskoczenie, zdziwienie

U - podziw, zdziwienie

I - lekceważenie

Y - zastanowienie, niepewność

Porozmawiajmy z dziećmi o emocjach i sposobie ich wyrażania.

Na pewno chętnie pobawią się w teatr i przedstawią scenkę z wykorzystaniem mimiki i pantomimy.

Śpiewamy samogłoski

Zadaniem dziecka /a potem Rodzica/ jest zaśpiewanie ciągu samogłosek /np.: a e u e y i u e a / – na melodię „Wlaził kotek na płótek”.

Jak mija dzień?

Na początku zabawy przypominamy artykulację samogłosek;
następnie dziecko wykonuje określone czynności;

Rodziec:

Jest noc.

Budzi się dzień.

Jest południe. Słońce świeci wysoko.

Słońce zachodzi i jest już nisko.

Jest noc.

Dziecko:

Przykuca, chowa buzię w dłoniach

Podnosi się, przeciąga, mówi: ooo

Wyciąga ręce do góry, mówi: aaa

Przysiada i mówi: uuu

Siedzi z buzią ukrytą w dłoniach, mówi: eee

Zgaduj – zgadula

Dziecko słucha zagadek i odgaduje je, zwracając szczególną uwagę na wymowę samogłosek /można wymawiać je nieco dłużej/.

Zagadki:

1. Duże naczynie szklane, w nim są rybki hodowane?
2. W nim pszczeli ród ma воск i miód.
3. Każdy bez trudu nazwać może: szklane oko w telewizorze.
4. Domeczek cały ma z lodu, w lodowej mieszka krainie. Z futer ma czapkę i buty, a poznasz go po dziarskiej minie.
5. Ma wspaniały ogon i koralu sznur. Nie gdać, nie kwacze, a woła: gul, gul...
6. Latem w ogrodzie wyrósł zielony, a zimą w beczce leży kiszony.
7. Co to jest? Na pewno wszyscy wiedzą. Trzymają się uszu, lecz na nosie siedzą.
8. Wiele rodzajów jego znamy, ale jest też taki, który robi zdjęcie dla taty i mamy.
9. Złośliwa panienka w pasie bardzo cienka, leci, brzęczy z daleka, każdy od niej ucieka.
10. Jedziemy na wakacje, bo zakwitły ...

*Życzę dużo uśmiechów i radości
w czasie wspólnych zabaw*

Anna Bogdan-Kucypera
logopeda

Literatura:

G. Wójtowicz, „Logopedyczny kogel-mogel”, Rogów 2015

I. Styczek, „Logopedia”, Warszawa 1979

M. Przybysz-Piwko (wyb.), „Zbiór przysłów i zagadek dla dzieci”, Warszawa 1995